

вадження Україною цієї політики на країни колишнього СРСР нас очікує, по-перше, жорстока конкуренція з боку Росії (і в першу чергу в майбутньому стосовно Білорусі) та, по-друге, розбіжність з менталітетом нації тих країн, де було б актуальним проведення політики «м'якої сили» (насамперед країни Середньої Азії та Закавказзя) та специфічне їхнє відношення до демократичних цінностей.

Необхідно звернути увагу на інструментарій цієї політики, завдяки якому вона формується та використовується державою. «М'яка сила» ґрунтується на таких ресурсах, як культурно-ціннісна привабливість, привабливість національно-державної економічної моделі розвитку, привабливість політичної моделі. Стосовно України інструментарії привабливості економічної моделі розвитку не є ефективними та поки що безперспективні.

Культурно-ціннісна привабливість виражається у формуванні тренду країни. Мова йде про заклади культури та інформаційно-культурні проекти, які формують імідж України і за допомогою яких держава впливає на образ та менталітет української нації за кордоном. Для того щоб задіяти весь іміджевий потенціал нашої держави, необхідні продумана державна інформаційна політика й чітко спланована брендингова кампанія, а це потребує часу та значних фінансових витрат.

Україна вже у повному обсязі використала свій головний інструментарій політики «м'якої сили» — політичні цінності та привабливість політичної моделі. Основа «м'якої сили» України — громадянське суспільство. «Помаранчева революція» 2004 р. та «Революція гідності» 2014 р. — це знакові події сучасної України та головний інструментарій стратегії «м'якої сили». Ці події сформували позитивний імідж України в країнах Європростору і є необхідність обмеження використання цієї концепції (інформаційно та фінансово) та надавати пріоритет іншій — «жорсткої сили». Концепція «м'якої сили» ефективна тільки в країнах зі значним військовим та економічним потенціалом. Події в Україні показують, що для забезпечення своєї національної безпеки для держав «другого ешелону» пріоритетним є формування своєї військової могутності, яка завжди служила основним показником сили і престижу держави.

О. М. Сахань, кандидат соціологічних наук, доцент

ПРОБЛЕМИ ПОЛІТИЧНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗА СУЧАСНИХ УМОВ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Сучасний етап політичної модернізації України відбувається в складних умовах розвитку держави. З одного боку, більше року триває війна на схо-

ді країни, загинуло понад 6 тис. осіб, понад 15 тис. отримали поранення різної важкості, зруйнована інфраструктура Донбаського регіону, сотні тисяч мігрантів із зони АТО намагаються влаштувати своє життя в безпечному місці. Анексія Росією Криму, здійснена всупереч положенням Будапештського меморандуму 1994 р., згідно з яким РФ мала поважати незалежність і суверенітет та наявні кордони України (п. 1), серйозно вдарила по економіці нашої держави та погіршила соціально-економічне життя мешканцям півострова, допомогти яким українська влада зараз не може.

З другого боку, політична та економічна системи, побудовані понад 20 років тому, на етапі становлення незалежної держави, первинного формування демократичних інститутів і ринкової економіки, малоефективні; дії і прагнення політичних партій одноманітні та маловпливові; відсутня загальнонаціональна сучасна ідеологія, яка розкривала б ціннісні орієнтири українського народу та основні напрями розвитку країни; громадянське суспільство не сформоване, хоча події останнього року вплинули на активність певної частини населення, появу ініціативних груп, потужного волонтерського руху — прообраз громадянського суспільства, проте немає його головної рушійної сили та основи державності — середнього класу; значна частина соціуму в депресивному стані, люди втомилися від порожніх багаторічних обіцянок покращення їх життя, давно зневірилися у владі.

Намагаючись «вписатися» у процес осучаснення «навздогін» відносно оновлений український політикум впроваджує готові зразки, вироблені модернізованим світом, у соціально-історичний контекст суспільства, що не встигло модернізуватися за рахунок внутрішніх процесів. Рух завчасно заданою траєкторією, за опрацьованими й нав'язаними суспільству ззовні схемами, який обрали керманічі країни, йде через реформаційний процес, спрямований на боротьбу з масштабною корупцією, тотальною монополією економіки, безвідповідальністю управлінських кадрів, вибіркоким застосуванням законів та їхньою недосконалістю, за цілісність країни. Проте проведення реформ потребує багато часу, оскільки вони робляться через зміну законів, які проходять тривалий шлях від законопроектів, їх погодження всіма міністерствами, внесення до Верховної Ради, розгляду в комітетах, прийняття у першому читанні, доопрацювання і прийняття у другому читанні, підписання Президентом та проходження тривалого процесу імплементації. При цьому відверте затягування управлінською елітою реформування економічної, політичної, правової та інших складових життя нашої держави як форми проведення її політичної модернізації, демонструє небажання представників старої корупційної системи, які залишилися у структурах влади, розлучатися зі своїми статками. Складається враження, що коаліціанти-реформатори бояться втратити прихильність партійних спон-

сорів. Заявивши про свої наміри щодо політичної модернізації держави, українські керманічі не мають загальної стратегії і тактики її проведення, оскільки можуть зачепити інтереси своїх «донорів» — олігархів, які практично монополізували цілі галузі економіки, і позиції яких можуть сильно похитнутися у результаті різких і дієвих реформ у «прихватованих» ними сферах.

Чим гірше стає життя українців, тим стрімкіше падає рейтинг українського політикуму, який втрачає підтримку народу. Так, згідно з результатами дослідження, щойно проведеного Київським міжнародним інститутом соціології, Арсеній Яценюк втратив рекордну кількість електоральних симпатій. Якщо у жовтні минулого року за Народний Фронт проголосували 22,1%, то в березні 2015 р. тільки 6,6% готові повторити свій вибір, що є серйозним сигналом для глави уряду і його однопартійців, бо український народ таки «оцінив» словесне проведення реформ, відсутність реальних дій і результатів. Навіть розуміючи, що країна перебуває на межі економічного і фінансового банкрутства, більше половини виборців залишаються у полоні старого мислення і старих цінностей, продовжуючи покладатися на державу, а не на себе. Громадяни не підтримують названі владою як необхідні, але непопулярні нововведення, серед яких поступове підвищення пенсійного віку для чоловіків і жінок до 65 років, тобто віку, який сьогодні є середньою тривалістю життя для українців, або урізання пенсій на 15% працюючим пенсіонерам, обмеження соціальних виплат та скасування безкоштовної медицини. Втомившись від подій останнього року, більшість громадян хоче спокою і миру, а не реформ і боротьби з корупцією. Щоб реформатори остаточно не втратили підтримку населення, їм необхідно підтримувати постійний зв'язок з виборцями, пояснювати їм сутність реформ, шляхи та засоби їх проведення, очікувані позитивні наслідки як для держави в цілому, так і для кожного її мешканця.

Отже, проблеми політичної модернізації української держави мають комплексний характер і подолати їх можливо тільки в новому форматі спілкування держави та громадян. Неможливо модернізувати країну без кардинальних реформ у політичній, економічній та соціальній галузях життя, у громадянському суспільстві та міжнародних відносинах, без створення владних інститутів і механізмів, що передбачають розширення участі мас у політиці. Тому для подолання проблем політичної модернізації України необхідно, щоб влада запропонувала суспільству конкретний помісячний план дій на найближчі роки зі строками, показниками та відповідальними, складений за допомогою експертів, який передбачає модернізацію держави як інституту, що забезпечить раціональну організацію державних інститутів, за яких суспільство отримує реальні можливості покращувати політичну,

управлінську та судову еліти, а відтак і покращувати державну політику та розвиватися. Запланованим змінам сприятимуть реформування соціально-економічної, освітньо-культурної галузей життя, підвищення мінімальних соціальних стандартів. Вектор політичної модернізації з модернізації на-вздогін потрібно змінити на випереджувальну модернізацію, щоб зрівнятися з розвинутими країнами світу та створити гідні умови життя для українського народу.

В. А. Трофименко, кандидат філософських наук, доцент

ПРАВОВЕ ВИХОВАННЯ ЯК ЧАСТИНА ПРОЦЕСУ МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ: ЧИЙ ДОСВІД ОБРАТИ?

Українська держава вже декілька десятків років продовжує своє відродження, крокуючи шляхом демократичної країни. Поступово реформування України починає виділяти нові проблеми в цьому напрямі. Сьогодні науковці починають бити тривогу: може виникнути ситуація, коли рівень правової культури та правосвідомості громадян почне гальмувати реформаційні процеси. Наша держава звернула свою увагу на проблему правового виховання лише нещодавно і тому сьогодні на законодавчому рівні існує лише декілька концепцій, які вимальовують лише фундамент цього напряму державного життя.

Але сьогодні дозволяє сприйняти правовиховний досвід країн світу (США, країни Західної Європи, країни Сходу тощо), які вже сформували власні моделі у системі правового виховання. Різноманітність підходів у системі правового виховання, розмаїття змістовних чинників дозволяють створити власний підхід до цієї проблеми. І перш за все необхідно проаналізувати, якого громадянина бажає виховати країна — звернемось до існуючого міжнародного досвіду.

Правовиховній діяльності у США приділяється велика увага. Держава не тільки координує велику кількість різноманітних недержавних організацій, але й сама бере активну участь. Усі процеси правового виховання в цій країні направлені на формування громадянина, який обізнаний у своїх правах і, тим більше, обов'язках. Культивация статусу «платника податків», «добросовісного громадянина», існування судової системи, направленої на всебічний і всеохоплюючий захист, приводить, більшою мірою, до виховання громадянина, прив'язаного і залежного, на думку автора, до держави. Людина розуміє, що сплата податків дає їй можливість отримати захист,